

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार
सामाजिक न्याय विभागाच्या प्रशासकीय
नियंत्रणाखालील गट-अ ते गट-ड संवर्गातील
पदे दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित करणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक सकआ-२०२०/प्र.क्र.२०८/२०२०/आस्था-२
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक: २३ जून, २०२१

वाचा:-

१. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्र. सकआ २०१०/प्र.क्र.३७७/आस्था-२, दि.११/०१/२०११
२. दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६
३. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र. दिव्यांग-२०१३/प्र.क्र. ३५/दि.क.२, दिनांक ७/१०/२०१६
४. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन परिपत्रक क्र. दिव्यांग-२०१९/प्र.क्र. २५१/दि.क.२, दिनांक १२/११/२०२०
५. केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दिनांक ४/०१/२०२१ ची अधिसूचना
६. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक:दिव्यांग-२०१९/प्र.क्र.२५१/दि.क.२, दि.२/०२/२०२१.
७. शासन निर्णय समक्रमांक दि.२४.०२.२०२१

प्रस्तावना:-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६ मधील कलम ३३ नुसार, या विभागाच्या दि. ७.१०.२०१६ शासन निर्णयातील निर्देशानुसार व केंद्रशासनाच्या दि.४.१.२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेनुसार या विभागाच्या अधिपत्याखालील समाज कल्याण आयुक्तालय, पुणे यांच्या आस्थापनेवरील गट -अ ते गट-ड या संवर्गातील पदांकरीता दिव्यांगांसाठी शासन सेवेत पदे दि.२४.०२.२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये सुनिश्चित करण्यात आली आहेत. तथापि, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे, राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे आणि अनुसूचित जाती व जमाती आयोग, वरली या कार्यालयातील पदे दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित करण्यात आली नव्हती. उपरोक्त डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे, राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे आणि अनुसूचित जाती व जमाती आयोग, वरली या कार्यालयातील पदे दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्यशासनाच्या अखत्यारीतील पदे सुनिश्चित करण्यासाठी केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या दि. ४.१.२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेनवये दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी प्रसिद्ध केलेली आहे. त्यामध्ये नमूद केल्यानुसार केंद्रशासनाने प्रसिद्ध केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्य व जबाबदा-या तसेच कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासन सेवेतील पदाशी समान आहेत, अशा पदाची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील ही पदे दिव्यांगांसाठी सुनिश्चित राहतील अशा सूचना विभागाच्या संदर्भ क्र. ५ च्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या आहेत.

२. दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्यशासनाच्या अखत्यारीतील पदे सुनिश्चित करण्यासाठी केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या दि. ४.१.२०२१ रोजीची अधिसूचना व सामाजिक न्याय विभागाच्या दि. २/२/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या सुचनेस अनुसरून या विभागाच्या अधिपत्याखालील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे, राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे आणि अनुसूचित जाती व जमाती आयोग, वरळी या कार्यालयातील पदे “गट-अ ते गट- ड” या संवर्गाकरिता दिव्यांगासाठी नवीन प्रवर्गासह पदे सुनिश्चित करण्याची कार्यवाही आयुक्तालयस्तरावर करण्याबाबतची सूचना या शासन निर्णयाद्वारे देण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्यांचा संगणक सांकेतांक २०२१०६२३१३१७४१०१२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अ.कों.आहिरे)

सोबत- परिशिष्ट-अ
प्रति,

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

१. मा. राज्यपालांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव
३. मा. मंत्री (सा.न्या) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई
४. मा. राज्यमंत्री (सा.न्या) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई
५. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
६. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
७. प्रधान सचिव, बहूजन कल्याण विभाग, यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
८. महालेखापाल (लेखापरिक्षा/लेखा वअनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर
९. आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे
१०. आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, पुणे
११. संचालक, विमुक्त जाती भटक्या जमाती इमाव व विमाप्र कल्याण, पुणे
१२. महासंचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
१३. राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे
१४. अनुसूचित जाती व जमाती आयोग, वरळी
१५. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
१६. सर्व सह सचिव/उपसचिव/अवर सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१७. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण विभाग.
१८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
२०. निवड नस्ती (आस्था-२)

आयुक्त समाज कल्याण, पुणे व अधिनस्त कार्यालय

अक्र	पदनाम	शारिरीक योग्यता	सुयोग्य पदासाठी दिव्यांग संवर्ग	पदाची कर्तव्य व जबाबदाऱ्या	अभिप्राय
1	महासंचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	S, ST, W, RW, MF, SE, H, C	a) B, LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, LC, DW, AAV, MDy d) MI, e) MD involving (a) to (d) above	बाटी संस्थेचे प्रमुख म्हणून कामकाज पहाणे, आवश्यकतेनुसार कार्यालयीन कामकाजासाठी, बैठका / सेमिनार इत्यादीसाठी उपस्थित राहणेसाठी विविध ठिकाणी दौरे करणे.	कार्यालयातील काम आहे. काही वेळा कार्यालयाबाहेर काम करणे आवश्यक आहे. कामाचे ठिकाण शांत असते. कामाच्या आवश्यकतेनुसार सॉफ्टवेअर, साधने व उपयंत्र (aid and appliances) काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने काम करू शकतो
2	सदस्य सचिव, राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे	S, ST, W, RW, MF, SE, H, C	a) B, LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, LC, DW, AAV, MDy d) MI, e) MD involving (a) to (d) above	राज्य मागासवर्ग आयोगाचे कामकाज करणे, आवश्यकतेनुसार कार्यालयीन कामकाजासाठी, बैठका / सेमिनार इत्यादीसाठी उपस्थित राहणेसाठी विविध ठिकाणी दौरे करणे.	कार्यालयातील काम आहे. काही वेळा कार्यालयाबाहेर काम करणे आवश्यक आहे. कामाचे ठिकाण शांत असते. कामाच्या आवश्यकतेनुसार सॉफ्टवेअर, साधने व उपयंत्र (aid and appliances) काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने काम करू शकतो
3	वरिष्ठ संशोधन अधिकारी, अनुसूचित जाती व जमाती आयोग, वरळी	S, ST, W, RW, MF, SE, H, C	a) B, LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, LC, DW, AAV, MDy d) MI, e) MD involving (a) to (d) above	अनुसूचित जमाती आयोगाचे कामकाज करणे, आवश्यकतेनुसार कार्यालयीन कामकाजासाठी, बैठका / सेमिनार इत्यादीसाठी उपस्थित राहणेसाठी विविध ठिकाणी दौरे करणे, प्रशासकीय कामकाज पाहणे	कार्यालयातील काम आहे. काही वेळा कार्यालयाबाहेर काम करणे आवश्यक आहे. कामाचे ठिकाण शांत असते. कामाच्या आवश्यकतेनुसार सॉफ्टवेअर, साधने व उपयंत्र (aid and appliances) काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने काम करू शकतो

4	प्राध्यापक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	S, ST, W, RW, MF, SE, H, C	a) B, LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, LC, DW, AAV, MDy d) MI, e) MD involving (a) to (d) above	प्रशिक्षणाचे आयोजन करणे, प्रशासकीय कामकाज पाहणे	कार्यालयातील काम आहे. काही वेळा कार्यालयाबाहेर काम करणे आवश्यक आहे. कामाचे ठिकाण शांत असते. कामाच्या आवश्यकतेनुसार सॉफ्टवेअर, साधने व उपयंत्र (aid and appliances) काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने काम करू शकतो
5	सहायक प्राध्यापक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	S, ST, W, RW, MF, SE, H, C	a) B, LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, OAL, LC, DW, AAV, MDy d) MI, e) MD involving (a) to (d) above	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना कौशल्य वृद्धी विषयक प्रशिक्षण आयोजन करणेबाबत कामकाज करणे, प्रशासकीय कामकाज पाहणे	सर्व काम कार्यालयामध्ये करावयाचे आहे. वेळेनुसार संभाव्य प्रवास, दौरा करावा लागतो. आवश्यकता भासल्यास नेमून दिलेले काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने काम करू शकतो
6	निबंधक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	S, ST, W, MF, RW, SE, C, H	a) B, LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, LC, DW, AAV, MDy d) MI, e) MD involving (a) to (d) above	प्रशासकीय कामकाज पाहणे	कार्यालयातील काम आहे. काही वेळा कार्यालयाबाहेर काम करणे आवश्यक आहे. कामाचे ठिकाण शांत असते. कामाच्या आवश्यकतेनुसार सॉफ्टवेअर, साधने व उपयंत्र (aid and appliances) काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने काम करू शकतो

7	ग्रंथपाल, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	S, ST, W, BN, MF, RW, SE, C, H	a) LV, b) D, HH, c) OA, OL, OAL, BA, BL, LC, DW, CP, AAV, d) ASD (M), SLD, MI, e) MD involving (a) to (d) above	ग्रंथालयातील पुस्तकांची निगा राखणे, पुस्तकांच्या नोंदी घेणे, विद्यार्थ्यांना पुस्तकांचे वाटप करणे.	सर्व काम कार्यालया मध्ये करावयाचे आहे. स्वच्छ व प्रकाश असलेल्या कार्यालयामध्ये काम आहे. जोखीम नाही. आवश्यकता भासल्यास नेमून दिलेले काम करण्यास साधन व उपयंत्राच्या मदतीने (aid and appliances) काम करू शकतो.

Abbreviations

Sr. No.	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
1	S	Sitting	9	CL	Climbing
2	ST	Standing	10	PP	Pulling & Pushing
3	W	Walking	11	MF	Manipulation with Fingers
4	BN	Bending	12	RW	Reading & Writing
5	L	Lifting	13	SE	Seeing
6	KC	Kneeling & Crouching	14	H	Hearing
7	JU	Jumping	15	C	Communication
8	CRL	Crawling			

Abbreviations

1	B	Blind	11	BLA	Both Legs Arms
2	LV	Low Vision	12	CP	Cerebral Palsy
3	D	Deaf	13	LC	Leprosy Cured
4	HH	Hard of Hearing	14	Dw	Dwarfism
5	OA	One Arm	15	MDY	Muscular Dystrophy
6	OL	One Leg	16	AAV	Acid Attack Victims
7	BA	Both Arms	17	ASD	Autism Spectrum Disorder (M= Mild, MoD= Moderate)

8	BL	Both Leg	18	ID	Intellectual Diasability
9	OAL	One Arm and One Leg	19	SLD	Specific Learning Disability
10	BLOA	Both leg & one arm	20	MI	Mental Illness
			21	MD	